

Vård- och omsorgsförvaltningen
Agnetha Resin
0171-62 59 36
agnetha.resin@enkoping.se

Vård- och omsorgsnämnden

Svar på remiss - Riktlinje för medborgardialog

Förslag till beslut

Förslag till vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden ställer sig bakom förvaltningens yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 2 maj 2023, paragraf 108, att:

1. skicka riktlinje för medborgardialog på remiss till miljö- och byggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, upplevelsenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, valnämnden och vård-och omsorgsnämnden.
2. svar ska inkomma senast 23 juni 2023.

Under 2022 har det pågått en nulägesanalys kring kommunens arbete med medborgardialog. Målet med den analysen är att ta fram arbetsmetoder för att nå ett önskat nuläge där vi kan arbeta mer effektivt och kvalitativt med medborgardialoger i kommunen för att öka medborgarnas engagemang och tillit gentemot kommunen. En del av det arbetet mynnade ut i att ta fram en riktlinje för medborgardialog för att skapa en kommunövergripande syn på vårt arbete med medborgardialoger.

En riktlinje för medborgardialog har nu tagits fram av kommunledningsförvaltningens kommunikationsavdelning. Riktlinjen har tagits fram med underlag från enkäter och intervjuer med tjänstepersoner från kommunens olika förvaltningar.

Vård- och omsorgsförvaltningen har tagit del av handlingarna och lämnar synpunkter på förslaget i yttrande, daterat den 26 maj 2023.

ENKÖPINGS
KOMMUN

2 (2)

Agnetha Resin
Verksamhetschef- myndighet
Enköpings kommun

Kopia till:
Kommunstyrelsen

Vård- och omsorgsförvaltningen
Kerstin Gierdda
0171- 62 68 18
Kerstin.gierdda@enkoping.se

Remissvar gällande förslag till riktlinje för medborgardialog (Ärendenummer KS2022/979)

Vård- och omsorgsförvaltningen har fått möjlighet att lämna synpunkter gällande förslag till riktlinje för medborgardialog.

Förvaltningen har tagit del av handlingarna och lämnar synpunkter på förslaget enligt nedan.

Sammanfattning

- Riktlinjen bör begränsas till att endast gälla information, konsultation och dialog, utifrån SKR:s delaktighetstrappa. Risken är annars att vissa individer ges ett ökat inflytande på bekostnad av andra.
- Definitionen av medborgare bör ändras från att innefatta annat än medborgare i juridisk mening.
- I frågan om hur kommunen bjuder in till medborgardialog bör inga avgränsningar i termer av aktuella målgrupper göras.
- Riktlinjen behöver klargöra vad som utgör en "aktuell grupp" och hur de sju diskrimineringsgrunderna rent praktiskt ska fungera som ett stöd i uppsökande verksamhet. Att en medborgare exempelvis tillhör en minoritet, innebär inte heller att hen har samma önskemål, värderingar eller åsikter som övriga inom samma minoritetsgrupp.
- Riktlinjen bör definiera och precisera vad som utgör ett "projekt" i sammanhanget, då samtliga projekt som exempelvis berör någon som bor i kommunen, föreslås föranleda en medborgardialog.

Specifika synpunkter

Möjlighet till ett jämlikt inflytande

Förslaget om hur Enköpings kommun ska använda sig av medborgardialoger behöver läsas mot bakgrund av den allmänna rösträtten, vilken ligger till grund för vår representativa demokrati. Det vill säga att alla kan delta genom sin rösträtt, ingen medborgare har mer än en röst och allas röster väger lika tungt. Här ligger behovet av en tydlig gränsdragning mellan å ena sidan information, konsultation och dialog, och å andra sidan inflytande och medbestämmande. I de fall deltagare i en medborgardialog ges direkt inflytande eller medbestämmande över en fråga, devalveras övriga röstberättigades möjlighet till ett jämlikt inflytande.

”Däremot ger medborgardialoger inte, till skillnad från den representativa demokratin, alla medborgare samma förutsättningar att delta och påverka. Medborgardialogen som process är svår att överblicka och det blir oklart vilka röster som får komma fram och hur de kan göra avtryck. Det finns därför en risk att medborgardialoger leder till ökad politisk ojämlikhet. (SOU 2016:5)”

Ett sätt att hantera risken för ökad politisk ojämlikhet är alltså att göra en gränsdragning i SKR:s s.k. delaktighetstrappa, vilken riktlinjen hänvisar till. Att använda medborgardialog för information, konsultation och dialog, men att inte tillåta inflytande och medbestämmande. På så sätt minskar risken för att vissa resursstarka grupper ges större förutsättningar att påverka än andra. Det finns alltså en risk att de som deltar endast är personer som är direkt berörda, och som motsätter sig förslaget, eller att resursstarka särintressen organiserar sig och på så sätt kan förhindra en process som en bredare allmänhet står bakom. (SOU 2016:5)

I föreslagen riktlinje framgår tvärtom att det kan vara **särskilt** lämpligt att genomföra en medborgardialog om de finns en reell möjlighet för deltagarna att påverka beslutet. Detta står således i tvär kontrast till vårt remissvar och vi vill uppmärksamma att ett beslut enligt detta i praktiken innebär att vissa medborgare ges större rätt att besluta om de allmännas resurser än andra (utan att för den del vara folkvald att företräda någon annan). Det samma skulle alltså även gälla ”andra aktörer”, vilket enligt föreslagen riktlinje innefattar föreningar och privata företag.

Definitionen av medborgare

Riktlinjens definition av medborgare som "...boende och verksamma föreningar och företag i Enköpings kommun som har en relation till kommunen, oavsett medborgarskap." bör ersättas med en mer rättsenlig definition av begreppet. En medborgare är alltid en individ och det är inte lämpligt att kommunens styrdokument utökar begreppets innebörd. Om syftet med att slå samman föreningar, företag och individer endast gäller i dokumentet, för att öka läsbarheten, bör detta framgå tydligare.

Aktuella grupper

Av riktlinjen framgår att inför *"en medborgardialog ska en eller flera metoder för dialog väljas som gör det möjligt för aktuella grupper att delta och som ger ett representativt resultat utifrån de sju diskrimineringsgrunderna. Fokus ska ligga på barns och ungas möjlighet att delta. Det är ibland lämpligt med uppsökande dialoger för att nå prioriterade och underrepresenterade grupper."*

Det saknas dock en närmare förklaring av vad som kännetecknar en aktuell grupp i det här avseendet. Rent logiskt innebär detta också att det finns icke-aktuella grupper vilka alltså inte ska bjudas in till medborgardialog. Många medborgardialoger har genomförts utifrån en önskan att engagera de socioekonomiskt utsatta medborgarna i storstädernas utkanter (SOU 2016:5). Detta kan således fungera som ett exempel på hur kommuner i Sverige tidigare valt att identifiera grupper (i detta fall individer i socioekonomiskt utsatta områden). Men att delta i medborgardialoger är frivilligt, vilket gör att samhällsgrupper som exempelvis har stort intresse av politik eller har mer tid att spendera kan bli överrepresenterade. Förutom att vissa samhällsgrupper troligen blir överrepresenterade gör formatet medborgardialoger det svårt att reglera eller ens mäta vem som deltar (SOU 2016:5).

Riktlinjen anger vidare att vi ska uppnå ett *"representativt resultat utifrån de sju diskrimineringsgrunderna."* Att representera innebär att företräda någon annan, att handla i annans namn för annans räkning. Riktlinjen förutsätter alltså att exempelvis en äldre person med utomeuropeiskt ursprung, automatiskt kan företräda alla äldre personer med liknande bakgrund. Dom förväntas tycka likadant i varje tänkbar fråga. Deltagarna har inte heller fått förtroendet att företräda någon annan, men förväntas likväl göra det.

Riktlinjen anger vidare att vi genom uppsökande verksamhet ska tillse att underrepresenterade grupper (utifrån bl.a. diskrimineringsgrunderna) finns representerade i medborgardialogen. Vi anser att det är etiskt svårnavigerat att

aktivt eftersöka individer utifrån exempelvis diskrimineringsgrunderna. Vi föreslår istället att fokus ska ligga på att minimera risken för att någon enskild diskrimineras i samband med att kommunen bjuder in till medborgardialog.

Föreslagen väg

Medborgardialoger i Enköpings kommun bör vara öppna för alla medborgare och syfta till att generera väl underbyggda beslutsunderlag för våra folkvalda beslutsfattare – i vissa frågor.

Deltagarna på plats representerar i första hand sig själva, och deltagande politiker medverkar utifrån sitt mandat. Det finns också tillfällen då företrädare för organisationer, handelsföreningar, större företag eller enskilda näringsidkare bör bjudas in för dialog kring frågor som berör dem. Resultatet av dessa möten bör ses som ett av flera underlag för de förtroendevalda, när de ska fatta beslut. Det är också tänkbart att dessa möten, då de innefattar organisationer och företag, bör kallas någonting annat än medborgardialog.

Så här skriver SKR:

”Alla kommuner och landsting i Sverige har haft medborgardialoger i någon form. Det som saknats har varit systematik där dialogen är återkommande och kopplad till de beslut som ska fattas av de förtroendevalda. Medborgardialogen sker oftast på arenor där politiker och tjänstemän känner sig trygga och man har ställt sig frågande till varför så få kommer? Är svensken verkligen så ointresserad? När kommunen eller landstinget har bjudit in till möten har det ofta varit de redan insatta som kommit. Kritiker till medborgardialoger har fått vatten på sin kvarn där de framhåller att dessa former för dialog ger resursstarka en arena till för att påverka beslut.”

Mot bakgrund av detta bör en ny riktlinje lägga tonvikten på systematik och struktur, i syfte att inte upprepa de misstag som tidigare uppföljningar av medborgardialoger påvisat.

Arbetet med medborgardialog är också en del av Kommunfullmäktiges långsiktiga plan 2020–2023 och beskrivs bl.a. under delprojektet *delaktighet och demokrati*:

”2. Enköpingsborna känner förtroende för hur kommunen styrs och känner att de kan vara delaktiga i kommunens utveckling

Målet är att Enköpingsbornas känner förtroende för kommunen och demokratin. Transparens tror vi att vi når genom adekvat och aktuell information via kommunens olika kanaler. Målet adresserar också arbetet med att fånga upp medborgarnas behov och idéer, bl a genom samråd med invånare och företag.”

Vår uppfattning är att målet i KF:s plan stämmer väl överens med våra synpunkter i detta remissvar. Att fånga upp medborgares behov och idéer är både genomförbart och önskvärt, utan att frångå jämställdhetsaspekten i den representativa demokratin. Det vill säga att alla kan delta genom sin rösträtt, ingen medborgare har mer än en röst och allas röster väger lika tungt.

Med vänlig hälsning

Kerstin Gierdda
Enhetschef Utvecklingsenheten
Enköpings kommun